॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ अत्राप्युदाहरन्तीममितिहासं पुरातनं । यथा क्रुद्धो हुतवहस्तपस्तप्तुं वनङ्गतः । १४१०५
यथा च भगवानग्निः स्वयमेवाङ्गिराऽभवत् । सन्तापयंश्च प्रभया नाशयंस्तिमिराणि च ।
पुराऽङ्गिरा महाबाहो चचार तप उत्तमं । आश्रमस्थो महाभागो हव्यवाहं विशेषयत् ।
तथा स भूत्वा तु तदा जगत्सर्व्वं व्यकाशयत् । तपश्चरंस्तु हुतभुक् सन्तप्तस्तस्य तेजसा ।
भृशं ग्लानश्च तेजस्वी न च किञ्चित् प्रजज्ञिवान् । अथ सञ्चिन्तयामास भगवान् हव्यवाहनः ।
अन्योऽग्निरिह लोकानां ब्रह्मणा सम्प्रकल्पितः । अग्निर्लं विप्रनष्टं हि तप्यमानस्य मे तपः । १४११०
कथमग्निः पुनरहं भवेयमिति चिन्त्य सः । अपश्यदग्निर्लोकांस्तापयन्तं महामुनिं ।
सोऽपासर्पच्छनैर्भीतस्तमुवाच तदाऽङ्गिराः । शीघ्रमेव भवस्वाग्निस्त्वं पुनर्लोकभावनः ।
विज्ञातश्चासि लोकेषु त्रिषु संस्थानचारिषु । त्वमग्निः प्रथमं सृष्टो ब्रह्मणा तिमिरापहः ।
स्वस्थानं प्रतिपद्यस्व शीघ्रमेव तमोनुद ॥ अग्निरुवाच ॥ नष्टकीर्त्तिरहं लोके भवान् जातो हुताशनः ।
भवन्तमेव ज्ञास्यन्ति पावकं न तु मां जनाः । निक्षिपाम्यहमग्नित्वं त्वमग्निः प्रथमो भव । १४१२५
भविष्यामि द्वितीयोऽहं प्राजापत्यक एव च ॥ अङ्गिरा उवाच ॥ कुरु पुण्यं प्रजास्वर्ग्यं भवाग्निस्तिमिरापहः ।
माञ्च देव कुरुष्वाग्ने प्रथमं पुत्रमञ्जसा ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ तच्छ्रुत्वाऽङ्गिरसो वाक्यं जातवेदास्तदाऽकरोत् ।
राजन् बृहस्पतिर्नाम तस्याप्यङ्गिरसः सुतः । ज्ञात्वा प्रथमजं तन्तु वह्नेराङ्गिरसं सुतं ।
उपेत्य देवाः पप्रच्छुः कारणं तत्र भारत । स तु पृष्टस्तदा देवैस्ततः कारणमब्रवीत् ।
प्रत्यग्रहंस्तु देवाश्च तद्वचोऽङ्गिरसस्तदा । तत्र नानाविधानग्नीन् प्रवक्ष्यामि महाप्रभान् । १४१२०
कर्म्मभिर्व्वहुभिः ख्यातान्नानार्थान् ब्राह्मणेष्विह ।

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि मार्कण्डेयसमास्यापर्व्वणि आङ्गिरसोपाख्याने षोडशाधिकद्विशतोऽध्यायः ॥ २१६ ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ ब्रह्मणो यस्तृतीयस्तु पुत्रः कुरुकुलोद्वह । तस्याभवत् शुभा भार्य्या प्रजास्तस्याञ्च मे शृणु ।
बृहत्कीर्त्तिर्बृहज्ज्योतिर्बृहद्ब्रह्मा बृहन्मनाः । बृहन्मन्त्रो बृहद्भासस्तथा राजन् बृहस्पतिः ।
प्रजासु तासु सर्व्वासु रूपेणाप्रतिमाऽभवत् । देवी भानुमती नाम प्रथमाऽङ्गिरसः सुता ।
भूतानामिव सर्व्वेषां तस्यां रागस्तदाऽभवत् । रागाद्रागेति यामाहुर्द्वितीयाऽङ्गिरसः सुता । १४१२५
यां कपर्द्दिसुतामाहुर्दृश्यादृश्येति देहिनः । तनुत्वात् सा सिनीवाली तृतीयाऽङ्गिरसः सुता ।
पश्यत्यर्च्चिष्मती भाभिर्हविर्भिश्च हविष्मती । षष्ठीमङ्गिरसः कन्यां पुण्यामाहुर्महिष्मतीं ।
महामखेष्वाङ्गिरसी दीप्तिमत्सु महामते । महामतीति विख्याता सप्तमी कथ्यते सुता ।
यान्तु दृष्ट्वा भगवतीं जनः कुहकुहायते । एकानंशेति तामाहुः कुहूमङ्गिरसः सुतां ।

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि मार्कण्डेयसमास्यापर्व्वणि आङ्गिरसे सप्तदशाधिकद्विशतोऽध्यायः ॥ २१७ ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ बृहस्पतेश्चान्द्रमसी भार्य्याऽभूद्या यशस्विनी । अग्नीन् साऽजनयत् पुण्यान् षडेकाञ्चापि पुत्रिकां । १४१३०
आहुतिष्विव यस्याग्नेर्हविषाज्यं विधीयते । सोऽग्निर्बृहस्पतेः पुत्रः शंयुर्नाम महाव्रतः ।
चातुर्म्मास्येषु यस्येष्टामश्वमेधेऽग्रजः पशुः । दीप्तो ज्वालैरनेकाभैरग्निरेषोऽथ वीर्य्यवान् ।